

Ambtenaar of civil servant?

In Nederland wordt het geld verdiend in Rotterdam, uitgegeven in Amsterdam en verdeeld in Den Haag. Eerst wat cijfers. Medio 2021 had Nederland 17 miljoen inwoners met een beroepsbevolking van 9,3 miljoen. Ruim 300.000 personen hiervan waren werkzoekend en van de werkenden was de helft voltijds en de rest in deeltijd werkzaam. Circa 1 miljoen hiervan zijn direct in dienst bij de overheid. Meestal bij het Rijk of afgeleide werkgevers als zorg, onderwijs en veiligheid. Maar ook bij gemeenten en in toenemende mate bij zgn. gemeenschappelijke samenwerkingsregelingen. Daarnaast zijn er banen met publiek geld betaald via onderzoek, regelgeving waar marktpartijen op in spelen, instellingssubsidies etc. Dus de directe overheidsbanen vormen circa 1 van alle 9 werknemers en de indirecte meegerekend 1 op de 8 banen: dus de grootste werkgever in Nederland.

Deze belangrijke groep heeft een aantal verbazingwekkende kenmerken. Zo ontbreekt het bijv. aan een specifieke praktijkopleiding tot beleidsambtenaar. Dit om the job opleiden heeft enkele stevige nadelen w.o. de beperkte veranderingsbereidheid. Een standaard of minimumeisen ontbreken.

Ook valt op dat er sprake is van een steeds grotere afstand tot de samenleving van de ambtenarij. Onder invloed van zgn. privacy-argumenten, digitalisering, "een broedende kip niet storen", zet uw vraag maar op de mail etc. wordt dit de norm. Dit wordt ook door bestuurders bevorderd, want het beperkt hun vrije besluitvormingsruimte. Zie de aloude zgn. Oorkonde van Kok, die ambtenaren verbood om contact te hebben met Tweede Kamerleden. Het kan ook anders. Zie Zoeterwoude waar het goed mogelijk is om de betreffende ambtenaar of bestuurder te traceren en te spreken.

Vervolgens de werkhouding en -oriëntatie. Langzamerhand zijn veel ambtenaren meer de onzichtbare en persoonlijk secretaris geworden van de bestuurder. Of primair belangenbehartiger van de eigen organisatie. Dat is juist niet de bedoeling van de rol van een ambtenaar. In de Angelsaksische landen hebben ze dit al vroeg onderkend en zijn ambtenaren in woord en daad gehouden aan het begrip civil servant: dus dienstbaar aan burgers/de samenleving.

Het gevolg alhier is een beleidsvormingsproces wat vnl. intern, afgeschermd binnen de overheidsmuren plaatsvindt, waarbij invloed van burgers buitengesloten wordt, maar hen wel qua regelgeving en belastingen direct raakt. Alle bespiegelingen over een andere bestuurscultuur, van buiten naar binnen werken ten spijt.

Wilco Vertegaal, ABV

De Alliantie Burgers Voorschoten (ABV) zet zich in voor een betere samenwerking tussen burgers en de gemeentepolitiek, om zo de kwaliteit van beleid en bestuur te verhogen. Meer weten? Kijk op de website: <https://www.alliantie-burgers-voorschoten.nl/>